

การชำระชาติพันธุ์และการผสมกลมกลืนของชาวมอญ : ศึกษาเฉพาะกรณี
ชุมชนมอญบางขันหมาก จังหวัดลพบุรี

นางสาว ไฉน สันสกุล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-581-981-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018586

๒๕๓๕

MON ETHNIC IDENTITY AND ASSIMILATION :
A CASE STUDY OF MON IN BANG KHAN MAK COMMUNITY, LOP BURI PROVINCE.

Miss Chanai Sonsakul

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements
for the Degree of Master of Anthropology

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-581-981-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การขำรงชาติพันธุ์และการผสมกลมกลืนของชาวมอญ : ศึกษาเฉพาะกรณี
 ชุมชนมอญบางชั้นหมาก จังหวัดลพบุรี

โดย นางสาวไฉน สันสกุล

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุณินทร์พันธ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สัญญาวิวัฒน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุณินทร์พันธ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศ์านิชย์)

โจน สนสกุล ; การธำรงชาติพันธุ์และการผสมกลมกลืนของชาวมอญ : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมอญบางขันหมาก จังหวัดลพบุรี (MON ETHNIC IDENTITY AND ASSIMILATION : A CASE STUDY OF MON IN BANG KHAN MAK COMMUNITY, LOP BURI PROVINCE) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ปรีชา กุวินทร์พันธุ์, 181 หน้า, ISBN 974-581-981-6

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการธำรงชาติพันธุ์และการผสมกลมกลืนของชาวมอญ ตลอดจนศึกษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวมอญด้วยในขณะเดียวกัน การศึกษาอาศัยข้อมูลจากเอกสารและการวิจัยภาคสนามด้วยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยศึกษาเฉพาะกรณีของชาวมอญหมู่ที่ 3 ตำบลบางขันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ใช้เวลาในการศึกษาเก็บข้อมูลระหว่างเดือนเมษายน 2534 - พฤษภาคม 2535

จากการศึกษาพบว่า ชาวมอญบางขันหมากมีการปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทยซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ได้เป็นอย่างดี เพราะว่า มอญและไทยมีความสัมพันธ์แบบยอมรับกันโดยไม่มีอคติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงทำให้มีการผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทยส่วนใหญ่ ปัจจัยที่ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนดังกล่าวได้แก่นโยบายของรัฐ การศึกษา อาชีพ การแต่งงาน และการตั้งถิ่นฐานและการอพยพย้ายถิ่น

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาอีกพบว่า ชาวมอญบางขันหมากยังคงรักษาเอกลักษณ์ของกลุ่มบางประการไว้จนถึงปัจจุบัน เอกลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์มอญได้แก่ ภาษา ศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งเอกลักษณ์เหล่านั้นมีบางส่วนที่ผสมกลมกลืนเข้ากับวัฒนธรรมไทยซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ของประเทศด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สาขาวิชา มานุษยวิทยา
ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C230990 : MAJOR ANTHROPOLOGY

KEY WORD: MON/ETHNIC IDENTITY/ASSIMILATION

CHANAI SONSAKUL : MON ETHNIC IDENTITY AND ASSIMILATION : A CASE STUDY OF MON IN BANG KHAN MAK COMMUNITY, LOP BURI PROVINCE. THESIS

ADVISOR : ASSO. PROF. PREECHA KUWINPANT, Ph.D. 181 PP.

ISBN 974-581-981-6

The purposes of this thesis are two fold : a) to study the process of assimilation of the Mon into Thai society, b) to study some aspects of Mon ethnic identity. This study involves an understanding of the Mon culture, i.e. their way of living. Data are collected from relevant documents, participant observation and indepth interview. It is a case study of the Mon in Bang Khan Mak, Lopburi Province. the length of time of the research was from April 1991 to May 1992.

The study shows that the Mon at Bang Khan Mak have been assimilated to Thai society steadily. This is due to the fact that the Thai have never considered the Mon as different from them and have not shown any discrimination against the Mon since the past to the present day. Government policies, education, occupation, inter-marriage and migration are factors favorable to assimilation.

On the other hand, the Mon still keep their ethnic identity among their own people. this can be seen in the use of language, religious practices, especially rituals of ancestral worships. Nevertheless, these practices are declining through the process of assimilation to Thai society.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

สาขาวิชา..... มานุษยวิทยา

ปีการศึกษา..... 2535

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... -

กิตติกรรมประกาศ

ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จากบุคคลหลายท่านด้วยกัน ซึ่งข้าพเจ้าขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วยความซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุวินทร์พันธุ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนแนะนำความคิด ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ตลอดมา

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สิัญญา สิัญญาวิวัฒน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อนึ่ง ข้าพเจ้าขอขอบคุณเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอเมืองลพบุรีทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานและแผนที่ต่าง ๆ ของชุมชนมอญบางชันหมาก ที่ทำการศึกษา

นอกจากนี้ ขอขอบคุณ เจ้าอาวาสทั้ง 4 ท่าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะครูและนักเรียนของโรงเรียนวัดโพธิ์ระหัดและวัดอัมพวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้าพเจ้าขอขอบคุณชาวมอญบางชันหมากทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล โดยถ่ายทอดประสบการณ์และวิถีชีวิตของชาวมอญให้แก่ผู้วิจัยได้เรียนรู้และทำความเข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขอขอบคุณคุณพ่อสว่าง-คุณแม่บังอร และคุณสุเทพ เร่งรัด ผู้เป็นทั้งผู้ช่วยวิจัยและให้ที่พำนักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านช่วงระยะเวลาหนึ่ง ขอขอบคุณ คุณลุงอินทร์ บัญญัติ คุณลุงไม่่ง สุขจิตต์ คุณลุงชั้น กรอบเพชร คุณลุงสำลี-คุณป้าบอน เกียงบุตร ผู้ใหญ่เฉลา อุษุขม อาจารย์กิตติ กรอบเพชร คุณกัลยาณี ฉ่ำชื่น และคุณเจริญ โสฬ์จินดา ผู้ให้ข้อมูลอย่างละเอียด และเสียสละเวลาด้วยความเต็มใจ รวมทั้งเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทั้งหลายที่ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

สำหรับพ่อและแม่ ผู้เสียสละเพื่อการศึกษาของลูกอย่างสม่ำเสมอตลอดมา

ไฉน สนสกุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	3
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
สมมุติฐานในการวิจัย	12
ขอบเขตการวิจัย	12
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	13
วิธีการศึกษาและวิธีการวิจัย	14
การดำเนินงาน	16
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	16
แผนภูมิแสดงแนวทางในการศึกษา	17
2. สภาพทั่วไปของชุมชนมอญบางชั้นหมาก	18
สภาพทั่วไปของชุมชน	18
ลักษณะทางภูมิศาสตร์	18
ที่ตั้งและอาณาเขต	19
การคมนาคม	23
ลักษณะของหมู่บ้านและการตั้งบ้านเรือน	23
ประวัติหมู่บ้าน	25

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ลักษณะทางประชากร	26
สภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้าน	26
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน	30
- ลักษณะครอบครัว	30
- ภาษา	32
- การแต่งกาย	32
- ศาสนา	33
- ศิลปหัตถกรรมประเภทงานจักสานและงานไม้	35
ลักษณะทางการเมืองการปกครอง	36
3. การอ้างชาติพันธุ์ของชาวมอญ (Mon Ethnic Identity)	40
การสืบทอดบรรพบุรุษที่เป็นมอญ	41
ภาษา	43
ศาสนา พิธีกรรม และความเชื่อ	46
- ศาสนา	46
- พิธีกรรม	54
- ความเชื่อ	73
วัฒนธรรมนิยมประเพณี	75
4. การผสมกลมกลืนจากมอญมาเป็นไทย (Assimilation)	80
นโยบายของรัฐในเรื่องการผสมกลมกลืน (Assimilation)	81
การตั้งถิ่นฐานและการอพยพย้ายถิ่น (Migration)	90
การศึกษา (Education)	100
อาชีพ (Occupation)	105
การแต่งงาน (Marriage)	115
5. สรุปและวิเคราะห์การอ้างชาติพันธุ์และการผสมกลมกลืนของชาวมอญ ...	132
6. ข้อเสนอแนะ	141

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	145
ภาคผนวก ก ตารางแสดงจำนวนประชากรของชาวมอญชุมชนมอญบางขันหมาก ปี พ.ศ. 2534	150
ภาคผนวก ข ตระกูลของชาวมอญบางขันหมาก ปี พ.ศ. 2534-2535	151
ภาคผนวก ค ธรรมเนียมการปลูกเรือนของชาวมอญที่บ้านบางขันหมาก สพบบุรี	156
ประวัติผู้เขียน	181

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงร้อยละของชาติพันธุ์ของบรรพบุรุษของชาวมอญหมู่ที่ 3 ตำบลบางชันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	42
2	แสดงจำนวนครัวเรือนของชาวมอญที่ใช้ภาษาพูดในครอบครัว	45
3	แสดงโอกาสไปวัดของชาวมอญหมู่ที่ 3 ตำบลบางชันหมาก อำเภอเมือง จังหวัด ลพบุรี แยกตามช่วงอายุ	48
4	แสดงร้อยละของระดับการศึกษาของชาวมอญหมู่ที่ 3 ตำบลบางชันหมาก อำเภอ เมือง จังหวัดลพบุรี	103
5	แสดงร้อยละของผู้ประกอบอาชีพรับจ้างของชาวมอญหมู่ที่ 3 ตำบลบางชันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	106
6	แสดงร้อยละของจำนวนผู้ที่มาขึ้นรับราชการของชาวมอญหมู่ที่ 3 ตำบล บางชันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	109
7	แสดงร้อยละของจำนวนชาวมอญหมู่ที่ 3 ที่มีอาชีพต่าง ๆ ที่ออกไปทำงานร่วมกับ คนไทย	113
8	แสดงร้อยละของชาติพันธุ์ของคู่สมรสของชาวมอญหมู่ที่ 3 ตำบลบางชันหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	116

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนภูมิแสดงแนวทางการศึกษาเรื่องการชำระชาติพันธุ์และการผสมกลมกลืน ของชาวมอญบางชั้นหมาก จังหวัดลพบุรี	17
2	แผนที่แสดงที่ตั้งของตำบลบางชั้นหมากและตำบลใกล้เคียง อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	20
3	แผนที่แสดงที่ตั้งของชุมชนมอญบางชั้นหมากและหมู่บ้านที่ศึกษา	21
4	แผนที่แสดงที่ตั้งบ้านเรือนของชาวมอญหมู่ที่ 3 ตำบลบางชั้นหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี	22
5	แผนผังแสดงบริเวณที่ทำพิธีเลี้ยงผีของตระกูล "รามัญวงศ์"	56
6	แผนภูมิแสดงเครือญาติ 3 ช่วงอายุของตระกูล "รามัญวงศ์"	58
7	แผนผังแสดงบริเวณที่ทำพิธีเลี้ยงผีของตระกูล "ออกแมน"	64
8	แผนภูมิแสดงการย้ายเข้ามาอยู่ร่วมของคนไทยโดยการแต่งงานกับชาวมอญ หมู่ที่ 3 ตำบลบางชั้นหมาก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 20 ครอบครัว	118

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย